

Yttrande

Demokraterna, Moderaterna

2024-10-08

Ärendenummer SLK-2024-00235

Yttrande angående – Motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Yttrande

Demokraterna och Moderaterna instämmer i motionärernas identifierade behov av att ta fram riktlinjer för att Göteborgs Stad ska säkerställa att stadens lokaler är fria från politiska och religiösa budskap. I dagens samhällsklimat, med ökande desinformation och polarisering, är det viktigt att staden tar ett tydligare ansvar för att upprätthålla politisk och ideologisk neutralitet. Detta är nödvändigt för att främja en inkluderande och opartisk miljö där alla medborgare känner sig välkomna och trygga.

Motionen lyfter fram att neutralitet i offentliga lokaler inte bara handlar om opartiskhet, utan även om att skydda medborgarnas förtroende för stadens roll som en neutral aktör. I lokaler där invånare tar del av offentliga tjänster och utövar sina demokratiska rättigheter, är det därför viktigt att de inte utsätts för påtryckningar eller budskap som kan uppfattas som partiska. Att säkerställa att stadens lokaler förblir sådana stärker både förtroendet för det demokratiska systemet och stadens principer om likabehandling.

Remissinstanser som kulturnämnden och idrotts- och föreningsnämnden har avstyrkt motionen och hänvisat till befintliga styrdokument och lagar som tillräckliga. Vi menar dock att motionärernas exempel, som beskriver hur politiska och religiösa budskap har förekommit i stadens lokaler, tydligt visar att specifika riktlinjer behövs. De nuvarande styrdokumenterna har inte effektivt förhindrat dessa överträdelser, vilket visar att de inte är tillräckligt konkreta eller tydliga för att säkerställa neutralitet i praktiken.

Att införa tydliga riktlinjer skulle göra Göteborgs Stad till en förebild för hur offentliga aktörer kan säkerställa politisk neutralitet och opartiskhet i sina utrymmen. Detta är inte bara avgörande för att motverka desinformation, utan också för att stärka medborgarnas förtroende för demokratin och stadens institutioner. Vi anser därför att motionen bör bifallas.

Yrkande

2024-10-04

Nr: 10 SLK-2024-00235

Yrkande angående – Motion av (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att se över stadens medie- och kommunikationskanaler och omedelbart ta bort foton och bilder med unga kvinnor och barn i slöja.
2. Kommunstyrelsen beslutar att dess ledamöter under kommunfullmäktiges möten inte ska bära kläder eller synliga accessoarer med politiska eller religiösa attribut. (undantag smycken med kristna symboler, samt symboler från vår nationellt skyddade minoritetsbefolkning).
3. Motionen anses besvarad

Yrkandet

Det är problematiskt när Göteborgs Stad i sina mediekkanaler använder teckningar och foton på kvinnor och barn i slöja. Offentliga kommunikationskanaler ska vara neutrala och fria från religiösa klädesplagg och symboler för att säkerställa att de representerar alla medborgare oavsett tro.

Att inkludera religiösa symboler som slöjan kan uppfattas som att kommunen tar ställning i en religiös fråga, vilket strider mot principen om sekularitet och den offentliga sektorns roll att vara opartisk och inkluderande. Offentliga bilder och symboler ska spegla mångfald och inkludera alla - utan att förmedla religiösa budskap.

Det är av största vikt att Göteborgs Stad förblir en neutral plattform för alla medborgare. Genom att införa dessa riktlinjer kan vi säkerställa att stadens offentliga lokaler och kommunikation förblir fria från påverkan av specifika politiska eller religiösa uttryck, detta för att ytterligare främja neutralitet och opartiskhet i de politiska beslutsprocesserna.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-09-05

Ärendenummer SLK-2024-00235

Handläggare

Anna-Carin Jansson

Telefon: 031-368 06 27

E-post: anna-carin.jansson@stadshuset.goteborg.se

Motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Motionen

Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) föreslår kommunfullmäktige besluta om uppdrag till kommunstyrelsen att utreda riktlinjer för att Göteborgs Stads lokaler för offentliga tjänster och annan sanktionerad verksamhet ska vara fria från politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler. I förslaget ingår även att identifiera undantag från dessa riktlinjer då närvaron av denna typ av budskap och symboler bedöms vara naturliga och lämpliga för lokalen.

Motionärerna framhåller att på samma sätt som myndighetspersonal i enlighet med objektivitetsprincipen i alla lägen är skyldiga att agera sakligt och opartiskt, bör myndigheters lokaler vara neutrala. De kommunala lokalerna är platser där medborgarna både tar del av kommunala tjänster och utöver sina demokratiska rättigheter. För att säkerställa en rättvis, objektiv och inkluderande miljö menar motionärerna att det är av avgörande betydelse att lokalerna, där så är möjligt, är politiskt, ideologiskt och religiöst neutrala.

Enligt motionärerna har det framkommit flera exempel då stadens lokaler använts för att sprida politiska, religiösa och ideologiska budskap, exempelvis i form av flaggor och symboler från länder i pågående krig – vilket understryker behovet av riktlinjer. Likväl måste det göras en gränsdragning om vilka lokaler som bör vara neutrala. Exempelvis kan politiska och religiösa budskap och symboler vara en naturlig del av museer eller kommunala lokaler avsedda för politiska organisationer.

Remissinstanser

Motionen har remitterats för yttrande till idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden Hisingen, nämnden för demokrati- och medborgarservice, Higab AB och Göteborg & Co AB. Remissinstansernas svar är sammanställda i nedanstående tabell.

Remissinstans	Beslut	Kommentar
Idrotts- och föreningsnämnden	Avstyrker Översänder förvaltningens	Nämnden ser inget behov av en ny riktlinje. Redan befintlig styrning, exempelvis stadens förhållningssätt och förvaltningens riktlinje för jämlikhetsarbetet, räcker för att säkra

	tjänsteutlåtande som eget yttrande.	att anläggningarna nämnden har ansvar för kan vara öppna och trygga mötesplatser. Förvaltningen har fullt mandat över verksamheten och kan hantera om det sker klotter, affischering eller liknande. I dagsläget bedöms inte heller förekomsten av politiska och religiösa budskap på anläggningarna som ett problem.
Kulturnämnden	Avstyrker	Befintlig styrning, bestående i första hand av lagstiftning men även tydliggörande riktlinjer anpassade för förvaltningens verksamheter, bedöms som fullgod. Tydliga fall där det förekommit politiska eller religiösa symboler och budskap på ett sätt som strider mot befintligt regelverk i förvaltningens lokaler har inte identifierats. Vad gäller behovet av gränsdragningar kring vilka lokaler som bör vara neutrala delar nämnden motionens bedömning att föreslagen riktlinje inte är förenlig med museiverksamheten men det gäller även biblioteksverksamheten, konsthallens och kulturhusens publika verksamhet.
Socialnämnd Hisingen	Anses besvarad	Särskilt viktigt är det att motverka den desinformation som socialtjänsten utsätts för. På de besöksarenor som är kopplade till förvaltningens socialtjänst får endast information om socialtjänsten förekomma. Politiska, ideologiska eller religiösa budskap och symboler får enligt nämnden inte finnas i förvaltningens övriga verksamhetslokaler. Detta förfarande bedöms fungera mycket bra.
Nämnden för demokrati och medborgarservice	Avstyrker Översänder förvaltningens	Nämnden konstaterar att det idag inte finns en riktlinje inom Göteborgs Stad som specifikt behandlar politiska, ideologiska och religiösa

	tjänste-utlåtande som eget yttrande Yrkande D, M och L Omröstning Protokollsanteckning Yttrande SD Reservation D, M och L	budskap och symboler i lokaler. Nämndens bedömning är dock att Göteborgs Stads policy för kommunikation tillsammans med bland annat svensk lagstiftning, mänskliga rättighetskonventioner, nämndernas reglementen och lokala ordningsföreskrifter tillhandahåller tillräcklig styrning. Efter dialog med de verksamheter som tar emot besök av invånare är nämndens samlade bedömning att det inte finns några erfarenheter av problem eller svårigheter kopplat till motionens innehåll.
Higab AB	Avstår från att ta ställning till förslagen i ärendet	Den juridiska dimensionen behöver testas mot remissens ambition. Utifrån rådande underlag kan Higab AB inte ta ställning.
Göteborg & Co AB	Anses besvarad Översänder bolagets tjänsteutlåtande som eget yttrande.	Göteborg & Co förfogar inte över några permanenta lokaler som är öppna för allmänheten eller nyttjas av andra organisationer. Men utifrån inspel från dotterbolagen i klustret Turism, Kultur och Evenemang bedömer styrelsen att det saknas behov av särskilda riktlinjer som reglerar förekomsten av politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler i de lokaler/ytor man förfogar över. I stället bör frågan prövas utifrån respektive verksamhet och fall - med särskilt beaktande av konstnärlig frihet. En eventuell utredning om gemensamma riktlinjer bör utgå för verksamheter där så är möjligt och lämpligt. Särskilda undantag från riktlinjen bör beaktas och tydliggöras.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Av remissinstanserna är det endast idrotts- och föreningsnämnden som gjort en bedömning utifrån en ekonomisk dimension. Nämnden framför att en beslutad utredning enligt förslag skulle det innebära en administrativ insats som i sig innebär en kostnad. Skulle nya riktlinjer införas innebär det insatser som tar tid och resurser. Några ytterligare ekonomiska konsekvenser har nämnden inte kunnat konstatera.

Bedömning ur ekologisk dimension

Några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension har inte framförts.

Bedömning ur social dimension

Flertalet av remissinstanserna väljer att lyfta fram motionens komplexitet – inte minst utifrån juridiska aspekter och grundläggande fri- och rättigheter. Exempelvis menar nämnden för demokrati- och medborgarservice att framtagandet av en riktlinje både skulle kunna garantera likvärdig tillgång till information för alla och begränsa individers och grupper tillgång till likvärdig information – beroende på hur den utformades. En begränsad tillgång till likvärdig information skulle i sin tur kunna ha negativa effekter på bland annat möjlighet till delaktighet och inkludering, men även riskera diskriminering av invånare såväl som medarbetare och negativt påverka känslan av tillit, tillhörighet och trygghet

Även svårigheter med gränsdragningar och ett stort tolkningsutrymme kring vad som avses med politiska och religiösa symboler och budskap lyfts fram. Flera remissinstanser tar också fasta på att förekomsten av politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler behöver prövas utifrån respektive verksamhet och fall - med särskild hänsyn till bland annat konstnärlig frihet.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Bilagor

1. Motionen
2. Idrotts- och föreningsnämndens handlingar 2024-06-18 § 91
3. Kulturnämndens handlingar 2024-05-27 § 113
4. Socialnämnden Hisingens handlingar 2024-08-27 § 194
5. Nämnden för demokrati och medborgarservice handlingar 2024-06-18 § 55
6. Higab AB:s handlingar 2024-04-22 § 15
7. Göteborg & Co AB:s handlingar 2024-06-11 § 69

Handling 2024 nr 31

Motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Myndigheter är skyldiga att i alla lägen agera sakligt och opartiskt i enlighet med objektivitetsprincipen. Därmed ska myndighetspersonal inte påverkas av ideologi, partitillhörighet eller religiösa övertygelser i sitt myndighetsutövande. Utöver rätten till ett sakligt och opartiskt agerande av myndighetspersonal, är det också viktigt att myndigheters lokaler och verksamheter förblir neutrala för att säkerställa likvärdighet.

Kommunens lokaler har en viktig representativ betydelse. Lokalerna är platser där medborgarna tar del av kommunala tjänster och utövar sina demokratiska rättigheter. För att säkerställa en rättvis, objektiv och inkluderande miljö är det därför avgörande att kommunens lokaler, där så är möjligt, är politiskt, ideologiskt och religiöst neutrala.

Tyvärr har det framkommit flera exempel på hur stadens lokaler använts för att sprida olika religiösa och politiska budskap. Göteborgare har reagerat på att det på väggarna i vissa fritidsgårdar och andra kommunala "hus" till exempel förekommit flaggor och symboler från länder i pågående krig, partiposters med hammaren och skäran och bilder på politiskt kodade personer. Likväl måste det göras en gränsdragning om vilka lokaler som bör vara neutrala. Exempelvis kan politiska och religiösa budskap och symboler vara en naturlig del av museer eller kommunala lokaler avsedda för politiska organisationer.

Justitieombudsmannen har tidigare konstaterat att grundlagarnas skydd för yttrandefriheten inte hindrar det allmännas företrädare, i lokaler där det allmänna svarar för verksamheten, att reglera vilka typer av budskap som får spridas. Reglerna måste dock vara generella och får inte diskriminera mellan olika enskilda framställningar på grund av deras innehåll. I en tid av ökad desinformation, polarisering och propaganda är det för oss en självklarhet att riktlinjer tas fram så att kommunens lokaler, där så är lämpligt och möjligt, är neutrala och fria från politiska, ideologiska och religiösa budskap.

Förslag till beslut i kommunfullmäktige:

Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda riktlinjer för att Göteborgs Stads lokaler för offentliga tjänster och annan kommunalt sanktionerad verksamhet, där möjligt och lämpligt, är fria från politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler. Undantag från dessa riktlinjer ska tas fram där närvaron av denna typ av budskap och symboler bedöms vara naturliga och lämpliga.

Martin Wannholt (D)

Patrik Höstmad (D)

Protokollsutdrag

Sammanträdesdatum: 2024-06-18

§ 91 Ärendenummer IOFF-2024-00103

Yttrande över motion om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Beslut

1. Idrotts- och föreningsnämnden avstyrker motionen med hänvisning till innehållet i tjänsteutlåtandet.
2. Idrotts- och föreningsnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Handlingar

1. Motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap
2. Tjänsteutlåtande avdelning föreningsstöd, daterad 2024-05-24

Protokollsutdrag skickas till

Avdelning föreningsstöd

Kommunstyrelsen

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-05-24

Ärendenummer IOFF-2024-00103

Handläggare

Karin Lackéus

Telefon: 031-368 21 40

E-post: karin.lackeus@ioff.goteborg.se

Yttrande över motion om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Förslag till beslut

1. Idrotts- och föreningsnämnden avstyrker motionen med hänvisning till innehållet i tjänsteutlåtandet.
2. Idrotts- och föreningsnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Idrotts- och föreningsnämnden har fått uppdrag att yttra sig om en motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap.

Idrotts- och föreningsförvaltningen har många lokaler med kommunal verksamhet, det handlar framför allt om olika typer av idrottsanläggningar. Precis som motionärerna beskriver anser förvaltningen att lokalerna har en viktig betydelse för medborgarna och att de ska vara inkluderande platser. För förvaltningen är det självklart att anläggningarna ska vara religiöst och politisk neutrala, alla ska känna att lokalerna är en trygg och öppen mötesplats.

Idrotts- och föreningsförvaltningen bedömning är att det inom staden och i förvaltningen finns tillräckligt med riktlinjer som pekar på vikten av öppna och inkluderande mötesplatser och att man i förvaltningen har mandat att styra mot och verka för detta. I dagsläget har förvaltningen inte heller några utmaningar med politiska och religiösa budskap i lokalerna.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Om en utredning ska göras i detta ärende innebär det en administrativ insats om i sig innebär en kostnad. Om beslut fattas att nya riktlinjer ska införas innebär det insatser som tar tid och resurser. Inga övriga ekonomiska konsekvenser har kunnat konstateras.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Att stadens mötesplatser, så som idrotts- och föreningsförvaltningens lokaler, är öppna, demokratiska och inkluderande är viktigt. Till förvaltningens lokaler kommer medborgare med olika bakgrunder, olika religiösa tillhörigheter och politiska åsikter. Att kunna

komma till idrottsanläggningar och känna att det är en öppen plats är viktigt för att nå målen om ett friskare Göteborg. Dock bedömer inte förvaltningen att det krävs ytterligare riktlinjer för styrningen inom området.

Samverkan

Ingen samverkan har skett i detta ärende.

Bilagor

1. Motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Ärendet

Idrotts- och föreningsnämnden har fått uppdrag att yttra sig om en motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap.

Beskrivning av ärendet

Idrotts- och föreningsnämnden har fått uppdrag att yttra sig om en motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap. Motionärerna föreslår att Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda riktlinjer för att Göteborgs Stads lokaler för offentliga tjänster och annan kommunalt sanktionerad verksamhet, där möjligt och lämpligt, är fria från politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler.

Idrotts- och föreningsförvaltningen har många lokaler med kommunal verksamhet, det handlar framför allt om olika typer av idrottsanläggningar. Precis som motionärerna beskriver anser förvaltningen att lokalerna har en viktig betydelse för medborgarna och att de ska vara inkluderande platser. För förvaltningen är det självklart att anläggningarna ska vara religiöst och politisk neutrala, alla ska känna att lokalerna är en trygg och öppen mötesplats.

Idrotts- och föreningsförvaltningen ser dock inte att detta är ett problem på anläggningarna som kräver en ny riktlinje. Förvaltningen har fullt mandat över verksamheten och kan hantera om det sker klotter, affischering eller liknande. När det gäller politiska och religiösa budskap är det inte heller något som i dagsläget är ett stort problem i förvaltningens anläggningar. De förhållningssätt som finns i staden är också tydliga med till exempel vikten av att sätta våra målgruppers behov och rättigheter i centrum samt att arbeta med likställighet (*från Göteborgs stads förhållningssätt*). Det finns också program för en jämlik stad samt vår interna riktlinje för jämlikhetsarbete där intentionerna kring ett öppet och demokratiskt samhälle är grunden och som vi också ska verka för i våra lokaler. Men självklart är det viktigt att alltid arbeta för att hålla dessa värderingar levande och att de efterlevs av alla i lokalerna.

Förvaltningens bedömning

Idrotts- och föreningsförvaltningen bedömning är att till exempel stadens förhållningssätt, Göteborg stads program för jämlik stad och idrotts- och föreningsförvaltningens riktlinje för jämlikhetsarbete är tillräckliga riktlinjer för att kunna styra mot öppna och inkluderande mötesplatser, där religiösa och politiska budskap inte ska inskränka i allas möjligheter att delta.

Johan Sävhave

Karin Lackéus

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Föreningsstöd

Yttrande över motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

§ 113, 0348/24

Beslut

I kulturnämnden

Kulturnämnden avstyrker motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap.

Handling

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande 2024-05-15.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen.

Dag för justering

2024-05-30

Vid protokollet

Sekreterare

Stina Borrman

Ordförande

Pär Johansson

Justerande

Ewa Jablonska

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-05-15

Diarienummer 0348/24

Handläggare

Clara Hansson/Kultur/GBGStad

Telefon: 031-368 36 96

E-post: clara.hansson@kultur.goteborg.se

Yttrande över motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Förslag till beslut

I kulturnämnden

Kulturnämnden avstyrker motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap.

Sammanfattning

Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) har lagt fram en motion om att ta fram riktlinjer för stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap.

Kommunstyrelsen har sänt motionen till ett antal nämnder och bolagsstyrelser, däribland kulturnämnden, för yttrande senast 5 augusti 2024. Motionen föreslår att kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda riktlinjer för att Göteborgs Stads lokaler för offentliga tjänster och annan kommunalt sanktionerad verksamhet, där möjligt och lämpligt, är fria från politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler. Motionen utgår ifrån myndigheters skyldighet att agera opartiskt och sakligt.

Förvaltningens övergripande bedömning är att en riktlinje som motionen föreslår inte kommer bidra till en användbar styrning för kulturförvaltningen. Den styrning som finns genom framför allt lag men även genom tydliggörande riktlinjer, anpassade för förvaltningens verksamheter, är fullgod. Kulturförvaltningen har heller inte identifierat något tydligt behov beaktat fall där politiska eller religiösa symboler och budskap förekommer i förvaltningens lokaler på ett sätt som strider mot befintligt regelverk. Skulle en situation ändå uppstå där politiska eller religiösa symboler eller budskap används på ett sätt som inte är förenligt med lag eller hindrar verksamhetsutövningen bedömer förvaltningen att befintlig lagstiftning är tillräcklig för att vara vägledande i det specifika fallet. Motionen öppnar upp för att vissa verksamheter ska undantas från en riktlinje om att det inte ska förekomma politiska /religiösa symboler och budskap och museer nämns i detta sammanhang. Kulturförvaltningen delar motionens bedömning att föreslagen riktlinje inte är förenlig med museiverksamheten men heller inte med biblioteksverksamheten, konsthallens och kulturhusens publika verksamhet. Kulturförvaltningen föreslår nämnden att motionen avstyrks.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Kulturförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Kulturförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Att myndigheters agerande präglas av saklighet och opartiskhet har stor betydelse för allmänhetens tillit och förtroende gentemot myndigheter är en av de mest centrala delarna av god förvaltningssed. Både museer och folkbibliotek har ett stort förtroende bland invånarna vilket ska värnas. Att det finns förtroende för dessa samhälleliga institutioner är en viktig beståndsdel för museerna och folkbiblioteken, men även övriga publika verksamheter inom kulturförvaltningen, i att utföra sina respektive uppdrag på ett tillfredställande vis.

Att efterleva krav på opartiskhet och saklighet kräver kunskapsbyggande, omvärldsperspektiv och ett resonerade förhållningssätt. För att kunna ge en allsidig, saklig och opartisk förmedling av kultur och konst krävs arbete för att på olika vis komplettera ensidigheter och brist på källor utifrån saklig kunskap om historien och stadens och rikets nuvarande mångspråkighet, mångreligiositet och mångkulturalitet. Även ett självreflekterande förhållningssätt om de egna verksamheternas normer och stereotypa bilder behövs för att kunna undanröja hinder för dem vi är till för.

Bilaga

Remiss från kommunstyrelsen: Motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap.

Expedieras till

Kommunstyrelsen.

Ärendet

Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) har lagt fram en motion om att ta fram riktlinjer för stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap.

Kommunstyrelsen har sänt motionen till kulturnämnden för yttrande senast 5 augusti 2024. Övriga remissinstanser är socialnämnd Hisingen, Higab AB, Göteborg & Co AB, idrotts- och föreningsnämnden och nämnden för demokrati- och medborgarservice.

Beskrivning av ärendet

Motionen föreslår att kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda riktlinjer för att Göteborgs Stads lokaler för offentliga tjänster och annan kommunalt sanktionerad verksamhet, där möjligt och lämpligt, är fria från politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler. Undantag från riktlinjerna föreslås där närvaron av denna typ av budskap och symboler bedöms vara naturliga och lämpliga. Motionen utgår ifrån myndigheters skyldighet att agera opartiskt och sakligt.

Kulturförvaltningens publika verksamheter

Motionens förslag fokuserar på kommunens lokaler för offentliga tjänster. Publika verksamheter inom kulturnämndens ansvar är framför allt museer, konsthall, folkbibliotek och kulturhus. Därutöver kan kulturförvaltningens lokaler hyras av externa aktörer. Kulturförvaltningens chefer och medarbetare är offentliga tjänstepersoner som i varierande utsträckning möter allmänhet eller externa aktörer.

Göteborgs Stads folkbibliotek och kulturhus erbjuder ett rikt och varierat utbud som är angeläget och tillgängligt för alla åldrar och målgrupper. Genom att erbjuda media samt arrangemang som täcker olika ämnen och perspektiv främjar biblioteken åsiktsfrihet och demokratiska värden. Det innebär att beståndet av böcker och annan media innehåller en stor variation av framställningar och perspektiv, även av ideologisk eller religiös karaktär.

Stadens fyra museer¹ samt konsthall lyfter fram mångbottnade bilder av staden, världen och livet. Respektive institutions profil utgår från ämnesinriktning som utgör utgångspunkt i det innehållsliga arbetet i utställningar och programbaserad verksamhet. I uppdraget att erbjuda upplevelser och kunskap förekommer föremål och motiv med exempelvis religiösa/politiska symboler eller budskap. Det kan bland annat förekomma på föremål inom kulturarvet eller i konstnärliga gestaltningar. Museerna bidrar utifrån sitt ämnesområde till att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

Lagstiftning och styrande dokument

Kulturförvaltningens verksamhet regleras genom bland annat lag och styrande dokument. Nedan redovisas ett urval utifrån relevans beaktat motionens förslag.

Några av de mest centrala och grundläggande reglerna för förvaltningsmyndigheters verksamhet finns angivna i regeringsformen, däribland kravet på opartiskhet och saklighet (1 kap. 9 §, 1974:152), vilket även förslagsställaren refererar till i motionen. Angränsande innebörd har kommunallagens likställighetsprincip (2 kap 3 §) som slår fast att kommuner och regioner ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakligt skäl för annat.

¹ Göteborgs konstmuseum, Göteborgs stadsmuseum, Röhsska museet och Sjöfartsmuseet Akvariet

Folkbiblioteken inom kulturnämndens ansvar omfattas av bibliotekslagen (2013:801). Av lagen framgår att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning samt att biblioteksverksamheten ska finnas tillgänglig för alla. Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

Kulturförvaltningens museer omfattas av museilagen (2017:563) som anger att det allmänna museiväsendets ändamål är att museer ska utifrån sitt ämnesområde bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Utställningar och annan publik verksamhet vid ett museum ska vara kunskapsbaserad och präglas av allsidighet och öppenhet samt vara tillgänglig för alla och anpassad till användarnas olika förutsättningar.

Avdelningen Göteborgs museer och konsthall har sedan 2022 en riktlinje för att säkerställa saklighet och opartiskhet. Syftet med riktlinjen är att förtydliga hur avdelningens verksamheter inom ramen för lagkrav på allsidighet, saklighet och opartiskhet kan arbeta med omtvistade ämnen. Riktlinjen ger stöd för att förmedling av konst och kultur ska vara förenligt med lagstiftningens krav. Inom avdelningen Göteborgs bibliotek och kulturhus pågår arbete för att ta fram en liknande riktlinje med syfte att säkerställa opartiskhet och saklighet inom ramen för programverksamheten.

Kulturförvaltningens biblioteksverksamhet har en rad reglerande styrande dokument som har till syfte att säkerställa att verksamheten utförs i förenlighet med lag. För att kunna erbjuda ett bestånd av medier och tjänster som präglas av allsidighet och kvalitet så som bibliotekslagen föreskriver krävs medieurval genom inköp och gallring. Till stöd i arbetet finns bland annat en riktlinje för medieurval vilken innehåller vägledning i tolkning av begreppen ”allsidighet” och ”kvalitet”.

Kulturförvaltningens riktlinje för möteslokaler - intern och extern användning tydliggör hur kulturförvaltningens möteslokaler ska användas. En distinktion görs av lokalernas nyttjande för intern verksamhet, publik verksamhet samt uthyrning av lokaler till externa aktörer. Riktlinjen anger att kulturförvaltningens lokaler i första hand nyttjas till publik programverksamhet som genomförs på biblioteken, kulturhusen och museerna. Det som kännetecknas av denna verksamhet är att den programläggs av kulturförvaltningen och kommuniceras av kulturförvaltningen. Programverksamheten utgår från respektive verksamheters uppdrag där allsidighet och saklighet över tid tillämpas. Programmen är öppna och har målgrupp allmänhet. En hel del program genomförs i samverkan men det är kulturförvaltningen som har ansvaret för programinnehållet. I andra hand används kulturförvaltningens möteslokaler för interna behov; interna möten av olika karaktär. I tredje hand hyrs möteslokalerna ut till externa aktörer, det vill säga andra offentliga verksamheter, föreningar, företag och andra juridiska personer. Kulturförvaltningens lokaler upplåts inte till privatpersoner. Ett krav som kulturförvaltningen har är att lokaler endast hyrs ut till hyresgäster som bedriver en verksamhet som beaktar alla människors lika värde och rättigheter, övrig rådande lagstiftning samt tar avstånd från våld, rasism, alkoholmissbruk eller missbruk av narkotika. Gällande uthyrning av lokaler till politiska partier förhåller sig riktlinjen till kravet på opartiskhet och saklighet. Alla politiska föreningar som speglar stadens värdegrund har möjlighet att hyra lokaler för att genomföra *stängda* medlemsaktiviteter men politiska partier kan inte hyra lokaler för att hålla *öppna* politiska möten eller presskonferenser. Skälet till detta är att det inte får råda någon tveksamhet kring att förvaltningen agerar opartiskt och sakligt.

Utöver ovan redovisad lagstiftning och styrande dokument finns arbetsrättsligt relaterad lagstiftning, däribland diskrimineringslag (2008:567) som omfattar såväl direkt som indirekt diskriminering beaktat de sju diskrimineringsgrunderna. Kulturförvaltningens plan för lika rättigheter och möjligheter 2023–2024 uttrycker ambitioner för kulturförvaltningens verksamheter i stort, både som arbetsplats och i mötet med allmänheten. Planen anger att verksamheterna ska präglas av mångfald, jämlikhet, jämställdhet, tillgänglighet och alla människors lika värde. Förvaltningen värnar om ett inkluderande och icke-diskriminerande förhållningssätt samt om människors lika rättigheter och möjligheter och strävar efter att det ska avspeglas i verksamheterna och gentemot alla som kommer i kontakt med förvaltningen.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningens övergripande bedömning är att en riktlinje som motionen föreslår inte kommer bidra till en användbar styrning för kulturförvaltningen. Den styrning som finns genom framför allt lag men även genom tydliggörande riktlinjer, anpassade för förvaltningens verksamheter, är fullgod. Kulturförvaltningen har heller inte identifierat något tydligt behov beaktat fall där politiska eller religiösa symboler och budskap förekommer i förvaltningens lokaler på ett sätt som strider mot befintligt regelverk. Skulle en situation ändå uppstå där politiska eller religiösa symboler eller budskap används på ett sätt som inte är förenligt med lag eller hindrar verksamhetsutövningen bedömer förvaltningen att befintlig lagstiftning är tillräcklig för att vara vägledande i det specifika fallet. Kulturförvaltningen föreslår därför nämnden att motionen avstyrks.

Motionen öppnar upp för att vissa verksamheter ska undantas från en riktlinje om att det inte ska förekomma politiska /religiösa symboler och budskap och museer nämns i detta sammanhang. Kulturförvaltningen delar motionens bedömning att föreslagen riktlinje inte är förenlig med museiverksamheten men inte heller med biblioteksverksamheten, konsthallens och kulturhusens publika verksamhet. Att för museerna utesluta möjligheten att visa föremål eller motiv med religiösa/politiska symboler eller budskap och på liknande vis utesluta media från folkbibliotekens bestånd innehållandes detsamma vore problematiskt på flera sätt och en omfattande inskränkning av verksamheterna. Det skulle innebära att museerna och folkbiblioteken inte kan utföra sitt uppdrag. Åtgärderna skulle stå i strid med bibliotekens och museernas ändamål föreskrivet i museilagen och bibliotekslagen. Därutöver är det en styrning av verksamheternas innehåll som strider mot principen om armlängds avstånd². Detta gäller även för kulturhusen och konsthallens verksamhet. I museilagen finns innebörden av principen i paragraf fem. Likväl omfattas de publika verksamheterna av kravet på opartiskhet och saklighet men kulturförvaltningen ser ingen motstridighet i kravet och verksamheternas uppdrag. Genom att förmedla ett allsidigt utbud i utställnings- och programverksamhet och behandla olika teman, perspektiv och berättelser eftersträvar verksamheterna saklighet och opartiskhet över tid. I stället för att utesluta är ambitionen ett mångfasetterat innehåll och förmedling av bredden. Att efterleva krav på opartiskhet och saklighet i denna typ av verksamhet kräver kunskapsbyggande, omvärldsperspektiv och ett resonerade förhållningssätt.

² Armlängdsprincipen syftar till att skapa förutsättningar för konstnärlig frihet och genom att förespråka ett organisatoriskt skydd från politiska beslut om konstnärligt innehåll och kreativa processer.

Kulturförvaltningen har tjänster som är publika i varierande grad. Det förekommer att förvaltningens medarbetare bär politiska eller religiösa symboler. Exempel på det kan var smycken eller tatueringar föreställande kors eller venussymbolen (som har varierande innebörd men kan tolkas stå för feministisk ideologi). Det kan också vara klädesplagg med politisk eller religiös innebörd exempelvis slöja. Kulturförvaltningen har dock inte kunnat identifiera någon förekommande problematik där medarbetares utsmyckning varit ett hinder i verksamhetsutövningen eller förtroendeskadlig. Skulle det uppstå en situation av den karaktären är bedömningen att den befintliga lagstiftningen är tillräcklig för att ge vägledning. Kulturförvaltningen kan därmed inte se att en riktlinje som potentiellt kan innefatta även anställdas klädnad står i proportion till behovet. En generell riktlinje som begränsar anställda att bära religiösa symboler kan eventuellt vara problematisk beaktat diskrimineringslagen och utgöra ett hinder för kulturförvaltningen som en inkluderande arbetsplats.

Att tillämpa en riktlinje som begränsar förekomsten av politiska och religiösa symboler kan vara svårt då symbolers innebörd ändras över tid. Politik och religion är i grunden omstridda begrepp. Den styrning som föreslås av motionen öppnar upp för frågan om hur och vem som ska avgöra vad som är "fritt från politiska, ideologiska och religiösa budskap". Blir denna typ av avväganden föremål för politiska beslut blir vad som är politiskt i sig politiskt.

Så som kulturförvaltningens riktlinje för möteslokaler anger så används lokalerna primärt till förvaltningens egen programverksamhet med ambitionen att erbjuda ett allsidigt innehåll som är sakligt och opartiskt över tid. I uthyrning av möteslokaler till externa aktörer sker ingen värdering från förvaltningens sida vilken typ av aktör som får nyttja lokalerna förutsatt aktören är juridisk person och att verksamheten är förenlig med ett antal grundläggande principer. Att inte värdera eller ta ställning till vilka som får hyra lokalerna är ett sätt att beakta likställighetsprincipen och agera opartisk och sakligt från förvaltningens sida även om det innebär att det förekommer politiska och religiösa symboler i förvaltningens möteslokaler vid dessa tillfällen. Ovan nämnda riktlinje gör ett vägval i att inte hyra ut till politiska partiers öppna möten eller presskonferenser med hänvisning till att inte riskera att förvaltningen uppfattas ta ställning för ett visst politiskt parti. Riktlinjen reglerar dock inte övriga externa aktörer att hyra lokaler för offentliga arrangemang. Det kan finnas skäl för kulturförvaltningen att se över riktlinjen beträffande uthyrning av lokaler till externa aktörer för publika/offentliga arrangemang utifrån krav på opartiskhet och saklighet men även beaktat förtroende och tillit till kulturförvaltningens verksamheter.

GÖTEBORGS STADS KULTURFÖRVALTNING

Anna Rosengren

Sofia Lubian

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Kultur och samhällsutveckling

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2024-08-27

§ 194, N166-0233/24

Svar på motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Beslut

Socialnämnden Hisingen anser motionen besvarad.

Ärende

Ett remissvar från socialförvaltningen Hisingen om att utreda riktlinjer för Göteborgs Stads lokaler för offentliga tjänster och annan kommunalt sanktionerad verksamhet, där möjligt och lämpligt, är fria från politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler.

Handlingar

1. Tjänsteutlåtande, 2024-06-24
2. Motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Information

Tillförordnad direktör och ekonomichef Helena Lundberg informerar om ärendet.

Protokollsutdrag skickas till

Socialnämnden Hisingen översänder remissvaret till stadsledningskontoret senast 2024-08-05. Svaret lämnas i Word-format och skickas till stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se. Diarienummer SLK-2024-00235 anges och remissinstansens namn i ämnesraden på epostmeddelandet. Protokollsutdrag och tjänsteutlåtande ska bifogas.

Dag för justering

2024-08-27

Vid protokollet

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2024-08-27

Sekreterare

Sophie Porath

Ordförande

Jonas Nilsson

Justeringsperson

Simona Mohamsson

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-06-24

Diarienummer N166-0233/24

Handläggare

Anette Moberg; Karita Saapunki Björk

Författare

Anette Moberg

Telefon: Anette: 031-3666069, Karita: 031-3660614

E-post: anette.moberg@socialhisingen.goteborg.se;

karita.saapunki.bjork@socialhisingen.goteborg.se

Svar på motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap (SLK-2024-00235)

Förslag till beslut

Socialnämnden Hisingen anser motionen besvarad.

Sammanfattning

Detta tjänsteutlåtande är ett remissvar från socialförvaltningen Hisingen om att utreda riktlinjer för Göteborgs Stads lokaler för offentliga tjänster och annan kommunalt sanktionerad verksamhet, där möjligt och lämpligt, är fria från politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler.

Förvaltningen anser att motionen är besvarad. Frågan som väcks i motionen är en mycket viktig fråga. Socialtjänsten är utsatt för desinformation och vill betona vikten av att alla hjälps åt att motverka desinformation och istället verka för saklig och objektiv kunskap och utbildning.

SF Hisingen har tre socialkontor med bemannad reception och några kontor utan reception där besök av klienter tas emot. På socialtjänstens besöksarenor får endast information om socialtjänsten förekomma. Detta följs strikt på samtliga av SF Hisingens socialkontor som tar emot besök av klienter. Förutom socialtjänstens kontor ansvarar socialförvaltningen också för lokaler som är mötesplatser i form av fritidsverksamheter, mötesplatser och en folkpark. En av lokalerna hyrs också ut till andra aktörer.

Att vara opartisk och saklig anser SF Hisingen som mycket viktigt och förvaltningens verksamheter är noga med att det inte ska finnas politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler i våra verksamhetslokaler. Uppfattningen bland ansvariga är att det idag fungerar mycket bra och att det inte är några problem.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Frågan är komplex och det finns ett antal dimensioner att ta i beaktande i form av lagstiftning, internationella konventioner och regeringsformen. Nedan är några exempel som SF Hisingen vill belysa:

I **diskrimineringslagen** finns sju diskrimineringsgrunder. Dessa är kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Politiska åskådningar och etiska eller filosofiska värderingar som inte har samband med religion omfattas inte av diskrimineringslagens skydd.

Hets mot folkgrupp är om någon i uttalande eller i annat meddelande som sprids – hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung eller trosbekännelse.

Religionsfrihet är en grundläggande **mänsklig rättighet** som skyddas både av internationella konventioner och nationell lagstiftning. I Sverige skyddas religionsfriheten av regeringsformen, som garanterar att varje person har rätt att utöva sin religion enskilt eller tillsammans med andra. Denna rättighet omfattar även att bära religiösa symboler. Samtidigt har arbetsgivare en viss rätt att sätta regler för arbetsplatsen, inklusive klädkod och annan presentation, så länge dessa regler är motiverade, objektiva och proportionerliga.

Tryckfrihetsordningen syftar till att säkerställa ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande. Tryckfriheten innebär en frihet för var och en att i tryckt skrift uttrycka tankar, åsikter och känslor samt att offentliggöra allmänna handlingar och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst.

Göteborg Stads Policy för kommunikation

Information och kommunikation – förutsättning för demokrati

- Göteborgs Stads information och kommunikation ska kännetecknas av öppenhet och ett aktivt förhållningssätt samt alltid vara opartisk och saklig.
- Inom Göteborgs Stad följer ansvaret för information och kommunikation med ansvaret för verksamheten.
- Göteborgs Stad skiljer tydligt på roll och uppdrag när det gäller tjänstepersoners och politikers information och kommunikation.
- Göteborgs Stads kontakter med massmedia ska präglas av öppenhet och proaktivitet.

Bilagor

1. Motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Ärendet

Ett remissvar från socialförvaltningen Hisingen om att utreda riktlinjer för Göteborgs Stads lokaler för offentliga tjänster och annan kommunalt sanktionerad verksamhet, där möjligt och lämpligt, är fria från politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler.

Bifogat ärende översänds med svar senast 2024-08-05.

Beskrivning av ärendet

En motion har inkommit om att ta beslut i kommunfullmäktige att kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda riktlinjer för Göteborgs Stads lokaler för offentliga tjänster och annan kommunalt sanktionerad verksamhet, där möjligt och lämpligt, är fria från politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler. Undantag från dessa riktlinjer ska tas fram där närvaron av denna typ av budskap och symboler bedöms vara naturliga och lämpliga.

Bakgrunden till motionen är att myndigheter är skyldiga att agera sakligt och opartiskt i enlighet med objektivitetsprincipen. Utöver rätten till ett sakligt och opartiskt agerande av myndighetspersonal, är det också viktigt att myndigheters lokaler och verksamheter förblir neutrala för att säkerställa likvärdighet. För att säkerställa en rättvis, objektiv och inkluderande miljö är det därför avgörande att kommunens lokaler, där så är möjligt, är politiskt, ideologiskt och religiöst neutrala.

Motionärerna menar vidare att det är viktigt att göra en gränsdragning mellan vilka lokaler som bör vara neutrala och vilka lokaler som är avsedda för politiska och religiösa budskap som en del av sin verksamhet.

Justitieombudsmannen har tidigare konstaterat att grundlagarnas skydd för yttrandefriheten inte hindrar det allmännas företrädare, i lokaler där det allmänna svarar för verksamheten, att reglera vilka typer av budskap som får spridas. Reglerna måste dock vara generella och får inte diskriminera mellan olika enskilda framställningar på grund av deras innehåll.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen anser att frågan som väcks i motionen är en mycket viktig fråga. Socialtjänsten är utsatt för desinformation och vill betona vikten av att alla hjälps åt för att motverka desinformation och istället verka för saklig och objektiv kunskap och utbildning.

SF Hisingen har tre socialkontor med bemannad reception och kontor utan reception där besök av klienter tas emot. På socialtjänstens besöksarenor får endast information om socialtjänsten förekomma. Detta följs strikt på samtliga av SF Hisingens socialkontor som tar emot besök av klienter. Förutom socialtjänstens kontor ansvarar socialförvaltningen också för lokaler som är mötesplatser i form av fritidsverksamheter, mötesplatser och en folkpark. En av lokalerna hyrs också ut till andra aktörer.

Att vara opartisk och saklig anser SF Hisingen som mycket viktigt och förvaltningens verksamheter är noga med att det inte ska finnas politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler i våra verksamhetslokaler. Uppfattningen bland ansvariga är att det idag fungerar mycket bra och att det inte är några problem.

Under utredningens gång väcktes frågor från de intervjuade utifrån motionens frågeställning. Frågan är komplex och känslig och det är viktigt att alla ska få plats och att ingen får känna sig diskriminerad. Områden som framkom under utredningen var:

- Vad det innebär att vara opartisk och saklig utifrån objektivitetsprincipen
- Vad regleras utifrån lagstiftningen?
- Hur relaterar frågorna till diskrimineringsgrunderna.
- Var gränsen går mellan påverkan och kunskap. Hur bedömningar ska göras om vad som är politiskt neutralt eller inte.
- Hur chefer ska förhålla sig till medarbetare och besökare som bär symboler på sig som kan tolkas som politiskt eller ideologisk påverkan. Hur förhålla sig till skiljelinjen mellan ställningstagande och påverkan.
- Innebörden av symboler och hur symboler tolkas förändras över tid beroende på vad som händer i omvärlden. Hur verksamheterna ska förhålla sig till symboler som tidigare ansågs vara värdeneutrala men som har blivit värdeladdade?
- Vad som gäller vid uthyrning av lokaler till externa aktörer och föreningar? Vilken kontroll som ska göras av verksamhet innan uthyrningen och hur sker den?
- Hur förhålla sig vid samnyttjande av lokaler.
- Hur kvalitetssäkras källan till informationen i syfte att utreda om den är saklig i utbildningssyfte eller om den är skriven i syfte att påverka utifrån ideologi.

Helena Lundberg

Karita Saapunki Björk

tf Förvaltningsdirektör

Avdelningschef

Beslutet ska skickas till

Socialnämnden Hisingen översänder remissvaret till stadsledningskontoret senast 2024-08-05. Svaret lämnas i Word-format och skickas till stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se. Diarienummer SLK-2024-00235 anges och remissinstansens namn i ämnesraden på epostmeddelandet. Protokollsutdrag och tjänsteutlåtande ska bifogas.

Svar på remiss om motion om att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

§ 55, diarienummer N043-0052/24

Anna Hildesson informerar nämnden om ärendet.

Emma Altenhammar (SD) anmäler innan beslut fattas, att hon avstår från att delta i beslutet.

Beslut

1. Nämnden för demokrati och medborgarservice avstyrker förslaget i motionen från Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap.
2. Nämnden för demokrati och medborgarservice översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Handlingar

Förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2024-05-29 med bilagan ”Motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap”.

Yrkande från (D) (M) (L)

Björn Jedvert (L), Henrik Ryberg (M), Mariam Ismail Daoud (M) och Mattias Arvidsson (D) föreslår att nämnden tillstyrker förslaget i motionen från Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap samt att nämnden översänder yrkandet från (D) (M) (L) som eget yttrande till kommunstyrelsen, se bilaga 1.

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2024-06-18

Propositionsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

Mattias Arvidsson (D) begär omröstning.

Nämnden godkänner följande propositionsordning:

- Ja-röst för bifall till förvaltningens förslag.
- Nej-röst för bifall av yrkande från (D) (M) (L)

Omröstning

6 Ja-röster, 4 Nej-röster och 1 avstår, se bilaga 2.

Ulf Johansson (S), Jonas Svensson (MP), Tove Wikehult (V), Karin Östring Bergman (C), Walter Hornfelt (V) och Jesper Berglund (V) röstar Ja.

Henrik Ryberg (M), Mariam Ismail Daoud (M), Mattias Arvidsson (D) och Björn Jedvert (L) röstar Nej.

Emma Altenhammar (SD) avstår från att rösta.

Protokollsanteckning från (SD)

Emma Altenhammar (SD) och Mikael Westerlund (SD) lämnar ett yttrande om svar på remiss om motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap, se bilaga 3.

Reservation från (D) (M) (L)

Björn Jedvert (L), Henrik Ryberg (M), Mariam Ismail Daoud (M) och Mattias Arvidsson (D) reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2024-06-18

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2024-06-18

Vid protokollet

Sekreterare

Irene Gustafsson

Ordförande

Jesper Berglund (V)

Justerande

Björn Jedvert (L)

Yrkande
2024-06-17

D, M, L

Yrkande angående – Svar på remiss om motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Förslag till beslut

I nämnden för demokrati och medborgarservice:

1. Nämnden för demokrati och medborgarservice tillstyrker förslaget i motionen från Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap.
2. Nämnden för demokrati och medborgarservice översänder yrkandet som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Yrkandet

Kommunens lokaler har en viktig representativ betydelse. Lokalerna är platser där medborgarna tar del av kommunala tjänster och utövar sina demokratiska rättigheter. För att säkerställa en rättvis, objektiv och inkluderande miljö är det därför avgörande att kommunens lokaler, där så är möjligt, är politiskt, ideologiskt och religiöst neutrala. Tyvärr har det framkommit flera exempel på hur stadens lokaler använts för att sprida olika religiösa och politiska budskap. Gällande nämnden för demokrati- och medborgarservice verksamheter har göteborgare reagerat på att politiska ställningstagande kunnat ses i Regnbågshusets lokaler. I en tid av ökad desinformation, polarisering och propaganda är det oacceptabelt att Göteborgs Stad ska kunna uppfattas som partisk.

I allmänna utrymmen i lokaler där offentliga verksamheter vistas har verksamheten rådighet över den information som tillhandahålls. Detta slås bland annat fast i det beslut från Justitieombudsmannen som hänvisas till av motionärerna. Med anledning av detta bör nämnden för demokrati och medborgarservice tillstyrka motionen och översända detta yrkande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Yttrande

2024-06-18

Dnr: N043-0264/21

Yttrande angående Svar på remiss om motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Vi delar motionärernas intentioner att Göteborgs Stads lokaler bör vara fria från politiska och religiösa budskap och symboler. Det är av yttersta vikt att stadens lokaler, där medborgarna tar del av kommunala tjänster och utövar sina demokratiska rättigheter, förblir neutrala för att säkerställa en rättvis och inkluderande miljö. Vi ser positivt på ambitionen att skapa riktlinjer som stöder detta mål.

Dock delar vi förvaltningens bedömning att undantaget i sista meningen av motionens förslag öppnar upp för mycket tolkningsutrymme, vilket kan leda till inkonsekventa och subjektiva tillämpningar av riktlinjerna. Det är nödvändigt att eventuella undantag är tydligt definierade för att undvika förvirring och säkerställa att principen om neutralitet upprätthålls konsekvent.

Vidare anser vi att slöjan, som en religiös symbol, även bör inkluderas i översynen av hur religiösa symboler används i stadens illustrationer och grafiska profil. Att utan slöja riskera att bli exkluderad, särbehandlad och i vissa fall utsättas för livshotande konsekvenser i andra länder, understryker att slöjan är en starkt laddad religiös symbol. Att betrakta slöjan som neutral i den svenska offentliga miljön, medan många kvinnor flyr förtrycket som symbolen representerar, är inte bara orealistiskt utan också ett hån mot dem som söker frihet från detta förtryck.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-05-29

Diarienummer N043-0052/24

Handläggare

Anna Hildesson

Telefon: 031-365 00 48

E-post: anna.hildesson@dm.goteborg.se

Svar på remiss om motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Förslag till beslut

1. Nämnden för demokrati och medborgarservice avstyrker förslaget i motionen från Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap.
2. Nämnden för demokrati och medborgarservice översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Nämnden för demokrati och medborgarservice har fått i uppdrag att svara på en remiss på en motion från Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att utreda riktlinjer för politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler i lokaler där Göteborgs Stad har verksamhet. För demokrati och medborgarservice bedöms motionen omfatta de lokaler som inhyser verksamheter som tar emot besök från invånare. Det inkluderar lokaler för Romano Center i Väst, Regnbågshuset, medborgarkontoren samt förvaltningens reception på Ekelundsgatan 1.

Bland ovan nämnda verksamheter är det endast Regnbågshuset som har riktlinjer som också appliceras på frågan om vad för typ av budskap som får finnas i lokalen. Medborgarkontoren har en rådande praxis utifrån uppdrag att tillhandahålla information om lokala aktiviteter. Receptionen på Ekelundsgatan 1 och Romano Center i Väst har beslut som begränsar vilken information som får tillhandahållas i lokalerna.

I nuläget finns inga riktlinjer i staden eller förvaltningen som specifikt behandlar politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler i lokaler. I stället hänvisas till Göteborgs Stads policy för kommunikation. Denna policy tillsammans med det lagrum som utgörs av bland annat tryckfrihetsförordningen, likställighetsprincipen, diskrimineringslagen, lokala ordningsföreskrifter och nämndernas reglementen bedöms tillhandahålla tillräcklig styrning.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Riktlinjer för politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler kan tas fram för att garantera likvärdig tillgång till information för alla. Utifrån ett rättighetsperspektiv är tillgång till information avgörande för likvärdig möjlighet till delaktighet och inkludering.

Genom att stärka delaktighet och inkludering behöver olika samhällsfunktioner ge service och stöd på likvärdiga villkor för alla invånare. På så sätt får alla lika möjlighet att känna och uppleva kontroll över sitt liv och sin tillvaro. Känsla av tillit, tillhörighet och trygghet stärks.

All offentlig verksamhet har ett ansvar att respektera, skydda, främja och uppfylla samtliga mänskliga rättigheter för alla sina invånare samt säkerställa att ingen diskrimineras. Detta kräver ett likvärdigt bemötande, information på likvärdiga villkor som är anpassad till olika behov och förutsättningar samt möjlighet påverka och förändra sin livssituation.

Beroende på hur en riktlinje utformas kan den också begränsa individer och grupper tillgång till likvärdig information. Detta skulle kunna ha negativa effekter på bland annat möjlighet till delaktighet och inkludering, men även riskera diskriminering av invånare så väl som medarbetare. I förlängningen skulle detta kunna påverka känsla av tillit, tillhörighet och trygghet negativt.

Bilagor

1. Motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Ärendet

Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) har skrivit en motion om att utreda riktlinjer för att Göteborgs Stads lokaler för offentliga tjänster och annan kommunalt sanktionerad verksamhet ska, där möjligt och lämpligt, vara fria från politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler.

Kommunstyrelsen har skickat motionen på remiss till kulturnämnden, socialnämnd Hisingen, Higab AB, Göteborg & Co AB, idrotts- och föreningsnämnden samt nämnden för demokrati- och medborgarservice.

Svar ska lämnas till kommunstyrelsen senast den 5 augusti 2024.

Beskrivning av ärendet

Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) har skrivit en motion om att utreda riktlinjer för att Göteborgs Stads lokaler för offentliga tjänster och annan kommunalt sanktionerad verksamhet ska, där möjligt och lämpligt, vara fria från politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler. I motionen föreslår de att undantag från riktlinjerna ska finnas där närvaron av denna typ av budskap och symboler bedöms vara naturliga och lämpliga.

I motionen skriver de bland annat att ”kommunens lokaler har en viktig representativ betydelse”. De skriver även att ”lokalerna är platser där medborgarna tar del av kommunala tjänster och utövar sina demokratiska rättigheter. För att säkerställa en rättvis, objektiv och inkluderande miljö är det därför avgörande att kommunens lokaler, där så är möjligt, är politiskt, ideologiskt och religiöst neutrala”.

I detta remissvar återfinns följande underrubriker:

- Tolkning av motionen
- Lagrum och styrmiljö
- Göteborgs Stads policy för kommunikation
- Det demokratistärkande uppdraget
- Lokaler aktuella för demokrati och medborgarservice
- Erfarenheter och behov

Tolkning av motionen

För att värna invånares demokratiska rättigheter kan en stadenövergripande riktlinje fylla funktionen av att säkerställa likställighet och alla invånares skydd från diskriminering. En stadenövergripande riktlinje skulle också kunna begränsa av medarbetares eller invånares rättigheter.

Så som uppdraget är formulerat finns utrymme för tolkning utifrån flera aspekter.

Riktlinjerna som motionärerna önskar utreda tolkas i detta remissvar som *riktlinjer för politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler i lokaler där Göteborgs Stad har verksamhet som möter invånare*.

Vad politiska, ideologiska och religiösa budskap omfattar lämnar större tolkningsutrymme. Utifrån hur motionen är formulerad tolkas ”politiska” utifrån en *bred förståelse för vad som kan anses vara politiskt*, alltså inte bara partipolitiskt. Det som benämns som ”budskap och symboler” tolkas i detta remissvar inkludera budskap och symboler *i information som tillhandahålls eller kommuniceras ut i lokalen*.

Lagrum och styrmiljö

Tryckfrihetsförordningen

I enlighet med tryckfrihetsförordningen är det fritt för var och en att i tryckt skrift uttrycka tankar, åsikter och känslor samt att offentliggöra allmänna handlingar och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst.

Likställighetsprincipen

Utifrån likställighetsprincipen är en kommun skyldig att behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Principen innebär att kommuner inte får särbehandla vissa kommunmedlemmar eller vissa grupper av kommunmedlemmar annat än på sakliga grunder.

Diskrimineringslagen

I enlighet med diskrimineringslagen är vi skyldiga att motverka diskriminering, men också att främja lika möjligheter och rättigheter. Detta gäller samtliga sju lagstadgade diskrimineringsgrunder, däribland religion eller annan trosuppfattning.

I enlighet med diskrimineringslagens krav på aktiva åtgärder ska det bland annat undersökas om det finns risker för diskriminering eller repressalier eller om det finns andra hinder för enskildas lika rättigheter och möjligheter i verksamheten (3 kap. 2§).

Lokala ordningsföreskrifter

I det offentliga rummet kan spridning av information och budskap begränsas av lokala ordningsföreskrifter. Vissa kommuner i landet har till exempel riktlinjer kring sina offentliga affischtavlor som förbjuder politiska budskap. Ett sådant förbud finns inte i Göteborgs Stad.

I allmänna utrymmen i lokaler där offentliga verksamheter vistas har verksamheten rådighet över den information som tillhandahålls. Detta slås bland annat fast i det beslut från Justitieombudsmannen som hänvisas till av motionärerna.

Nämndens reglemente

I samtliga nämnders reglemente 1 kap. §4 och §5 konstateras att "Nämnden ska utföra sitt uppdrag utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot diskriminering" samt att "Nämnden ska aktivt arbeta med och skapa förutsättningar för demokratisk delaktighet och inflytande i nämndens verksamhet för kommunens invånare och andra grupper som berörs av verksamheten".

I nämnden för demokrati och medborgarservice reglemente 2 kap. §3 står bland annat att:

- nämnden ansvarar för att stödja nämnder och styrelser att skapa förutsättningar för invånarnas demokratiska delaktighet och inflytande i samskapande med andra aktörer.
- nämnden ansvarar för att upprätthålla en väl utbyggd infrastruktur för att stärka den lokala demokratin.

Och i 2 kap. §5 står att nämnden ska utifrån sitt verksamhetsansvar vara en aktiv part när det gäller insatser inom kommungemensamma frågor som trygghetsarbete, folkhälsoarbete, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen samt samverkan med civilsamhället.

Nämndens riktlinjer

Nämnden för demokrati och medborgarservice har ingen gemensam riktlinje för vilken information eller vilka budskap som är tillåten i verksamheternas lokaler.

Göteborgs Stads policy för kommunikation

I Göteborgs Stads policy för kommunikation konstateras att ”information och kommunikation är en grundförutsättning för att Göteborgs Stads målgrupper ska känna till vad som händer i staden och varför, samt kunna ta tillvara sina demokratiska rättigheter och använda, påverka och utveckla kommunens tjänster och service.”. Policyn slår bland annat fast att information och kommunikation från staden ska:

- kännetecknas av öppenhet och ett aktivt förhållningssätt samt alltid vara opartisk och saklig.
- tydligt skilja på roll och uppdrag när det gäller tjänstepersoners och politikers information och kommunikation.
- baseras på Göteborgs Stads budskapsplattformar, grafiska profil och förhållningssätt.

Enligt policyn följer ansvaret för information och kommunikation med ansvaret för verksamheten. Information och kommunikation ska utgå från målgruppernas behov och förutsättningar.

Det demokratistärkande uppdraget

Medborgarinflytande 2.0

I förvaltningens arbete med Medborgarinflytande 2.0 identifieras fem nuvarande samhällsutmaningar; brist på tillit, ojämlik folkhälsa, otrygghet, ojämlikt valdeltagande och klimatförändringar. För att möta dessa behöver Göteborgs Stad arbeta *för* invånarna så väl som *med* invånarna. Detta innebär att verksamhet kan behöva skapas och information tas fram i samverkan med civilsamhällesaktörer som till exempel organiseras på religiös eller politisk basis. Utifrån hur motionen är tolkas kan sådan verksamhet och information komma att omfattas av en framtida riktlinje.

Rättighetsbaserat arbete

Alla verksamheter och arbetsplatser i Göteborgs Stad ska präglas av jämställdhet, jämlikhet och mångfald. I alla verksamheter i kommunen handlar det om att tillgodose mänskliga rättigheter.

Utifrån ett rättighetsbaserat arbetssätt ska Göteborgs Stads verksamheter och tjänstepersoner utgå från principer så om jämlikhet, ansvar, transparens, icke-diskriminering, inkludering, delaktighet och egenmakt. Detta kan appliceras på tillgång till information om, och samverkan med, civilsamhällesaktörer som organiseras på religiös eller politisk basis, vilket kan bedömas omfattas av den riktlinje som föreslås i motionen.

Lokaler aktuella för demokrati och medborgarservice

För demokrati och medborgarservice bedöms motionen omfatta de lokaler som inhyser verksamheter som tar emot besök från invånare. Det inkluderar Romano Center i Västs lokaler, Regnbågshusets lokaler, lokalerna för medborgarkontoren i Angered, Backa, Bergsjön, Frölunda och Biskopsgården samt förvaltningens reception på Ekelundsgatan 1 som nyttjas av verksamheterna Teckenspråksforum, budget och skuldrådgivningen, konsumentrådgivningen samt överförmyndarverksamheten.

Bland verksamheterna som bedöms beröras av motionen har endast Regnbågshuset riktlinjer som på något sätt har en inverkan på vilka budskap och symboler som får finnas i lokalen.

Medborgarkontoren

Det finns ingen riktlinje för budskap och symboler i medborgarkontorens lokaler, men en tydlig praxis kring vilken information som får spridas i lokalen. Partipolitiska budskap eller symboler tillåts inte, inte heller inbjudningar till aktiviteter så som gudstjänst.

I medborgarkontorens uppdrag ingår bland annat ”att delta i andra lokal sammanhang och bidra med sin lokalkännedom till stadens demokratiarbete” samt att erbjuda ”rådgivning och expertstöd utifrån lokala behov i samarbete med Göteborgs Stads verksamheter, andra myndigheter, civilsamhälle och lokala aktörer”. Av den anledningen finns det på medborgarkontoren möjlighet för lokala arrangörer att informera om aktiviteter som är öppna för alla och som kan vara till nytta för invånare i lokalsamhället. Detta kan bland annat innebära att information från religiösa samfund som är aktiva i det lokala civilsamhället finns i lokalen.

Fyra av fem medborgarkontor är inhysta i lokaler där också andra verksamheter finns. Medborgarkontoret Angered ligger i kulturhuset Blå Stället (kulturnämnden), medborgarkontoret Backa i Selma Lagerlöfs Center (nämnden för funktionsstöd), medborgarkontoret Bergsjön i Rymdporten (Familjebostäder) och medborgarkontoret Frölunda i Frölunda Kulturhus (kulturnämnden). Detta innebär att riktlinjer för dessa lokaler behöver vara samordnade med övriga verksamheter och den förvaltning som delar lokalerna.

Familjebostäder har inga egna riktlinjer, men utgår likt medborgarkontoren från Göteborgs Stads övergripande principer om opartiskhet, saklighet och neutralitet. Utöver det görs bedömning utifrån enskilda fall då det inkommer önskemål från aktörer om att sätta upp affischer eller liknande som har politiska eller religiösa inslag.

Nämnden för funktionsstöd har på Selma Lagerlöfs Center en värdegrund och kriterier som behöver skrivas under på i samband med att lokalen hyrs av annan verksamhet. Kraven handlar om att verksamhet i lokalerna ska vara förenligt med och respektera grundläggande krav om alla människors värde och rättigheter, fungera enligt vedertagna demokratiska principer samt följa rådande lagstiftning. Kraven berör inte specifikt budskap och symboler eller information och kommunikation i lokalerna.

Även kulturnämnden har riktlinjer för uthyrning. I dessa specificeras till exempel att politiska partier inte kan hyra lokaler för öppna möten.

Romano Center i Väst

På Romano Center i Väst finns det ingen riktlinje för budskap och symboler i lokalen lokaler, men en tydlig praxis kring vilken information som får spridas i lokalen. Partipolitiska budskap eller symboler tillåts inte, inte heller inbjudningar till religiösa aktiviteter så som gudstjänst. Grunden är att lokalen tillhandahåller information där Göteborgs Stad är avsändare. Det kan även finnas information från andra personer, föreningar eller myndigheter i lokalen, men ska det vara tydligt vem som är avsändare. Information från andra aktörer än Göteborgs Stad är hänvisad till en särskild plats.

Romano Center i Västs uppdrag är att både fungera som ett medborgarkontor och ett kunskapscentrum. Det innebär att verksamheten tar emot besök från invånare så väl som tjänstepersoner från andra delar av Göteborgs Stad.

Regnbågshuset

I *nämnden för demokrati och medborgarservices riktlinje för Regnbågshuset* finns riktlinjer för religiösa och politiska aktiviteter. Detta appliceras också på det informationsmaterial som får lov att finnas på mötesplatsen. I riktlinjen specificeras att politiska och opinionsbildande aktiviteter får ske i Regnbågshuset, men att de inte får vara partipolitiskt bundna. Religiösa aktiviteter av, med och för troende är tillåtet, men får inte ske i rekryterande eller missionerande syfte.

Regnbågshusets uppdrag är att erbjuda ett demokratiskt forum och en social arena för hbtqi-personer i syfte att stärka målgruppens livsvillkor. Utifrån detta tillhandahålls en mötesplats med lokaler för självorganisering som aktörer från hbtqi-communityt kan använda utan kostnad.

Regnbågshuset är en mötesplats som skapas av, tillsammans med och för hbtqi-communityt. Utifrån *nämnden för demokrati och medborgarservices riktlinje för Regnbågshuset* betyder detta att alla som anordnar aktiviteter i Regnbågshuset själva ska identifiera sig som hbtqi-person, alternativt representera en grupp, förening, organisation, nätverk eller projekt som jobbar med hbtqi-frågor. Utöver det ska aktiviteten som anordnas antingen ha hbtqi-personer som målgrupp eller syfta till att sprida information, kunskap eller stöd i hbtqi-frågor.

Receptionen på Ekelundsgatan

Receptionens uppdrag är att vara ansiktet utåt för nämndens egna verksamheter och tillhandahåller sedan 2021 inte någon annan information i sina lokaler. Receptionen och plan 1 på Ekelundsgatan 1 är en intern reception och används för att ta emot besök till samtliga av nämndens verksamheter som befinner sig i fastigheten. De verksamheter som främst tar emot besökande invånare är Teckenspråksforum, budget och skuldrådgivningen, konsumentrådgivningen samt överförmyndarverksamheten.

Informationsmaterial från de verksamheter som nyttjar receptionen tillhandahålls av verksamheterna själva. Inte heller hos någon av dem finns det särskilda riktlinjer för symboler och budskap.

Erfarenheter och behov

Dialog kring erfarenheter och behov har förts med de verksamheter som befinner sig i lokaler som skulle kunna omfattas av en riktlinje.

Medborgarkontoren

Det finns inga erfarenheter hos medarbetare på medborgarkontoren att rådande praxis har inneburit svårigheter att göra bedömningar av det informationsmaterial som kommit in. Det finns inte heller någon erfarenhet av att praxis eller bedömning av informationsmaterial har ifrågasatts. Utifrån detta ser inte verksamheten något behov av en stadenövergripande riktlinje.

Romano Center i Väst

Utifrån praxis kring vilken information som tillhandahålls i Romano Center i Västs lokaler har verksamheten i nuläget inget behov av en stadenövergripande riktlinje för politiska, ideologiska och religiösa symboler och budskap för dess lokaler då det inte förekommer.

Regnbågshuset

Sedan Regnbågshuset öppnade hösten 2022 har det inte delats någon information eller funnits några budskap i lokalen som bedömts strida mot *nämnden för demokrati och medborgarservices riktlinje*. Under hösten 2023 och våren 2024 pågår dock ett arbete med att öka tillgängligheten på mötesplatsen. Detta innebär bland annat att förtydliga vilka ytor i lokalen som kan användas för informationsspridning av, med och för hbtqi-communityt. Syftet med detta är att tydliggöra vilken information och vilka budskap som har Göteborgs Stad som avsändare, och vilka som har hbtqi-communityt som avsändare.

Receptionen på Ekelundsgatan

Inte heller enheten för IT, lokaler och säkerhet, som bland annat ansvarar för receptionen på Ekelundsgatan 1, ser något behov av en riktlinje eftersom de inte tillhandahåller någon information i sina lokaler. Inte heller de har stött på några problem eller dilemman utifrån i relation till budskap och symboler i sina lokaler, utan hänvisar till Göteborgs Stads policy för kommunikation och Göteborgs Stads förhållningssätt.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningens bedömning är att det inte finns något behov av en riktlinje för politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler i lokaler där Göteborgs Stad har verksamhet som möter invånare. Förvaltningen bedömer att en sådan riktlinje inte skulle tillföra något som inte redan täcks av svensk lagstiftning, mänskliga rättighetskonventioner samt redan existerande policys, riktlinjer och uppdrag i Göteborgs Stad.

Den samlade bedömningen av dialog med förvaltningens verksamheter är att det inte finns några erfarenheter av svårigheter eller problem kring frågan. Utifrån detta är et inte finns något behov av en riktlinje för symboler och budskap i stadens lokaler, och

Motionärerna förslag om att undantag från riktlinjen ska finnas där ”närvaron av denna typ av budskap och symboler bedöms naturliga och lämpliga” lämnar stort tolkningsutrymme. Utifrån diskrimineringslagstiftning och kommunens ansvar att skydda och värna invånares demokratiska rättigheter bedömer förvaltningen att det skulle vara svårt att applicera detta på ett likvärdigt sätt i stadens alla verksamheter.

Utifrån hur motionens förslag till beslut är formulerat skulle skrivningen också kunna tolkas omfatta budskap och symboler som bärs av besökare eller medarbetare. En sådan tolkning skulle kunna innebära begränsningar av medarbetares eller invånares religions- eller organisationsfrihet.

Utifrån nämndens demokratistärkande uppdrag och ett rättighetsbaserat arbetssätt är bedömningen att det är av största vikt att de verksamheter som möter invånare kan tillhandahålla information om politiska och religiösa aktörer och aktiviteter i civilsamhället. Eftersom uppdraget hos de av nämndens verksamheter som möter invånare ser olika ut, ser behov och syfte med den information som tillhandahålls olika ut.

Förvaltningen anser att det är viktigt att det är tydligt vem som är avsändare och vad syftet är för den information som tillhandahålls i lokaler där Göteborgs Stad har verksamhet som möter invånare. I enlighet med *Göteborgs Stads policy för kommunikation* anser förvaltningen att det är viktigt att den information som Göteborgs Stad tillhandahåller är opartisk och saklig. Detta inkludera religiösa och politiska budskap. I de fall det är Göteborgs Stad som är avsändare är det förvaltningens bedömning att rådande policy och riktlinje för kommunikation fungerar som tillräckligt stöd.

Att information och kommunikation i och från nämndens verksamheter utgår från dess målgruppers behov och förutsättningar ligger i linje med *Göteborgs Stads policy för kommunikation*. Eftersom kunskap om behov och förutsättningar finns hos respektive verksamhet är det förvaltningens bedömning att ansvar för riktlinjer för budskap och symboler som får förekomma i verksamhetens lokaler även fortsatt bör följa med ansvaret för verksamheten.

För att Göteborgs Stads målgrupper ska kunna ta tillvara sina demokratiska rättigheter är förvaltningens bedömning att det finns syfte och behov av att kunna tillhandahålla samt skapa utrymme för information med politiska och religiösa budskap i lokaler där Göteborgs Stad möter invånare.

Förvaltningens föreslår därför att nämnden för demokrati och medborgarservice avstyrker förslaget i motionen från Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap.

Eva Englund

Karim Zendegani

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Utveckling och analys

**Beslutsärende Remissvar – motion av Martin Wannholt (D)
och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens
lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap**

§ 15

VD föredrar ärendet i enlighet med utsänd handling.

Beslut

I styrelsen för Higab AB:

1. Att avstå från att ta ställning till förslagen i ärendet.

Handling

15. Beslutsärende - lokaler fria från politiska och religiösa budskap

Dag för justering

2024-04-23

Vid protokollet

Sekreterare

Linnea Pousard

Ordförande

Johannes Olsson

Justerande

Kalle Bäck

Beslutsunderlag
Styrelsen 2024-04-22
Beslutspunkt (15)

Handläggare: Ida Lindgren, Koncernsäkerhetschef
Telefon: 031-368 53 50
E-post: ida.lindgren@higab.se

Remissvar – motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Förslag till beslut

I styrelsen för Higab AB:

1. Att avstå från att ta ställning till förslagen i ärendet

Sammanfattning

Förslag till beslut i kommunfullmäktige att kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda riktlinjer för att Göteborgs Stads lokaler för offentliga tjänster och annan kommunalt sanktionerad verksamhet, där möjligt och lämpligt, är fria från politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler. Undantag från dessa riktlinjer ska tas fram där närvaron av denna typ av budskap och symboler bedöms vara naturliga och lämpliga.

Utifrån rådande underlag kan Higab inte ta ställning.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Higab avstår från att ta ställning i förslaget och svarar därför inte på bedömningen utifrån den ekonomiska dimensionen.

Bedömning ur ekologisk dimension

Higab avstår från att ta ställning i förslaget och svarar därför inte på bedömningen utifrån den ekologiska dimensionen.

Bedömning ur social dimension

Higab avstår från att ta ställning i förslaget och svarar därför inte på bedömningen utifrån den sociala dimensionen.

Samverkan

Samverkan har inte skett

Bilagor

1. Bilaga 1 _motion om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Expediering

stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se. diarienummer SLK-2024-00235

Ärendet

Higabs uppdrag

Enligt ägardirektivet är Göteborgs Stads ändamål med Higabs verksamhet att utgöra stadens strategiska verktyg inom fastighetsområdet. Bolaget ska främja och tillgodose intressen för i huvudsak mindre företag och organisationer genom att tillhandahålla för dessa rörelser lämpliga lokaler. Bolaget ska också tillse att kommunen kan täcka sina behov av lokaler med speciell karaktär och strategisk betydelse för stadens utveckling samt ha ett särskilt ansvar att vårda kulturhistoriskt värdefulla byggnader som ägs av Göteborgs Stad via bolaget.

I gällande ägardirektiv har Higab i uppdrag att:

- vara ett strategiskt verktyg för Göteborgs Stad inom fastighetsområdet.
- aktivt medverka i stadens utveckling och agera proaktivt genom förvärv, nyproduktion, utveckling, förvaltning eller avyttring av fastigheter.
- vara lyhörda för stadens behov.
- vårda kulturhistoriskt värdefulla byggnader.
- säkerställa fastigheternas långsiktiga värde och brukbarhet och att hyressättningen överensstämmer med denna målsättning.
- ha tydliga och transparenta principer för hyressättning.
- ligga i framkant avseende Fastighetsutveckling inom såväl nyproduktion som ombyggnation och underhåll.
- ha en verksamhet präglad av miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet.
- över tid ha en justerad soliditet om minst 45% och en direktavkastning på kommersiella fastigheter om minst 3,5%.
- driva ett integrerat och proaktivt hållbarhetsarbete som syftar till att uppnå målen i Agenda 2030 (nytt 2023).

Affärsidén är att långsiktigt äga, vårda och utveckla unika fastigheter för offentliga verksamheter och mindre företag i Göteborg med visionen att ”Tillsammans vårdar och utvecklar vi byggnader – för ett levande Göteborg”.

Omfattning:

Higab äger och förvaltar 173 st fastigheter och har totalt ca 1140 st aktiva hyresavtal

Lagstiftning:

I Higabs uppdrag har Higab att förhålla sig till gällande lagstiftning och stadens ramverk. Så som grundlagsskyddade rättigheter, brottsbalken (1962:700) samt jordabalken (1970:994).

Utifrån gällande lagstiftning anmäler Higab misstankar om brott till polisen, säkerställer grundlagsskyddande rättigheter genom demokratiuppdraget samt har transparanta, rättvisa och jämlika hyresprocesser.

Higabs rådighet definieras av lagstiftningarnas ramverk. De grundlagsskyddade rättigheterna, brottsbalken och jordabalken behöver därför ställas mot remissens intention. Utifrån rådande underlag kan Higab inte ta ställning.

Sammanfattande bedömning

2. Sammanfattningsvis behöver den juridiska dimensionen testas mot remissens ambition. Utifrån rådande underlag kan Higab inte ta ställning.

PROTOKOLLSUTDRAG

§ 69

Yttrande över motion om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap (bilaga 8-9)

Förelåg förslag till yttrande över motion om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap enligt bilaga till kallelsen.

Beslut

Yttrande över motion om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap, godkänns.

Sekreterare

Johanna Wallin

Ordförande

Leif Pagrotsky

Justerande

Hanna Friberg

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-06-04

Diarienummer 0232/24

Handläggare

Sofi Strömberg

Telefon: 031-368 40 00

E-post: sofi.stromberg@goteborg.com

Yttrande över motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap**Förslag till beslut**

I styrelsen för Göteborg & Co AB;

- 1) Yttrande över motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap, godkänns.

Sammanfattning

Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) föreslår i en motion till fullmäktige att kommunstyrelsen ska få i uppdrag att utreda riktlinjer för att Göteborgs Stads lokaler för offentliga tjänster och annan kommunalt sanktionerad verksamhet, där möjligt och lämpligt, är fria från politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler. Undantag från dessa riktlinjer ska tas fram där närvaron av denna typ av budskap och symboler bedöms vara naturliga och lämpliga.

Syftet med uppdraget är, enligt motionen, att säkerställa en rättvis, objektiv och inkluderande miljö för medborgarna att ta del av kommunala tjänster och utöva sina demokratiska rättigheter. För att uppnå detta är det, enligt motionen, avgörande att kommunens lokaler, där så är möjligt, är politiskt, ideologiskt och religiöst neutrala.

Göteborg & Co har i egenskap av moderbolag i kluster Turism, Kultur och Evenemang (TKE) sammanställt ett gemensamt yttrande utifrån inspel från dotterbolagen. Inspel från dotterbolagen har lämnats på tjänstepersonsnivå. Liseberg har avböjt att yttra sig.

Med hänsyn till inspel från dotterbolagen är det bolagets bedömning att det inte finns behov av särskilda riktlinjer som reglerar förekomsten av politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler i de lokaler/ytor man förfogar över inom klustret. Bolagen i klustret bedömer att frågan bör prövas utifrån respektive verksamhet och fall, särskilt med hänsyn till element av konstnärlig frihet. En eventuell utredning om gemensamma riktlinjer bör utgå för verksamheter där så är möjligt och lämpligt, och att särskilda undantag från riktlinjen bör beaktas och tydliggöras.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Bolaget har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bolaget har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Med utgångspunkt i TKE-klustrets verksamheter och grunduppdrag bedömer bolagen i klustret att förekomsten av religiösa och politiska budskap bör prövas utifrån respektive verksamhet och fall, särskilt med hänsyn till element av konstnärlig frihet.

Bilagor

1. Motion av Martin Wannholt och Patrik Höstmad om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap

Ärendet

Styrelsen ska yttra sig över motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) om att ta fram riktlinjer för att stadens lokaler ska vara fria från politiska och religiösa budskap. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 2024-08-05.

Beskrivning av ärendet

Ärendets beredning

Göteborg & Co förfogar inte över några permanenta lokaler som är öppna för allmänheten eller nyttjas av andra organisationer. Dotterbolagen i kluster Turism, Kultur och Evenemang (Liseberg, Got Event och Göteborgs Stadsteater) bedriver verksamheter i lokaler som delvis är öppna för allmänheten. Göteborg & Co har i egenskap av moderbolag i klustret erbjudit sig att sammanställa ett gemensamt yttrande utifrån inspel från dotterbolagen. Inspel från dotterbolagen har lämnats på tjänstepersonsnivå. Liseberg har avböjt att yttra sig.

Förutsättningar inom klustret

Göteborg & Co förfogar inte över egna, permanenta lokaler som är öppna för allmänheten. I samband med evenemang i stadsrummet ansvarar bolaget ibland för tillfälliga evenemangsytor och innehåll på scener, exempelvis under Jubileumsfestivalen 2023 och i samband med Göteborgs Kulturkalas. Evenemangsplatserna fylls med aktiviteter och innehåll som i förekommande fall kan förknippas med särskilda budskap. Vid bokning av artister och innehåll förhåller sig bolaget till stadens befintliga riktlinjer och värdegrund kring exempelvis jämlikhet, antidiskriminering och mänskliga rättigheter såväl som stadens och bolagets målsättningar inom samtliga tre hållbarhetsdimensioner. I arbetet finns också ett element av konstnärlig frihet att beakta.

Uthyrning av arenor i Got Events drift sker temporärt. Enligt fastställda rutiner och avtal för uthyrning ska arenorna återlämnas ”clean court”, innebärande att ingen reklam eller budskap får lämnas kvar. Möjlighet till särskild skrivning/tillägg i avtalen finns. Vidare

fastställs i uthyrningsavtal att reklamtavlor inte får användas för reklam som kan uppfattas som sexistisk, könsdiskriminerande, främlingsfientlig, stötande eller i övrigt strida mot moral eller goda seder eller övergripande värderingar som ligger till grund för upplåtarens verksamhet. Avtalet fastställer särskilt att nyttjanderättshavaren inte vid något tillfälle, inkl. valår, får upplåta annonsplats till reklam för politiska partier, för direkt konkurrerande evenemang eller för reklam som i övrigt kan anses eller förmodas stå i strid med Göteborgs Stads vid var tid gällande policies. Got Event bedömer därmed att det, utifrån bolagets verksamhet, inte finns behov av gemensam riktlinje utan att frågan bör i stället prövas utifrån respektive verksamhet.

Göteborgs Stadsteater lyfter särskilt att scenkonsten ibland förutsätter religiösa och/eller politiska symboler beroende på pjäsval eller annan verksamhet på teaternara. Teatern ser en risk att det i en övergripande riktlinje kan uppstå oklarheter kring ställningstaganden i gränslandet mellan vad som är en föreställning och vad som kan utgöra andra skäl för förekomsten av olika budskap. Göteborgs Stadsteater ser därmed risker med att gemensamma riktlinjer i värsta fall skulle kunna begränsa den konstnärliga friheten för verksamheten.

Bolagets bedömning

Bolagets bedömning utgår från verksamheterna i TKE-klustret. Göteborg & Co tar inte ställning till ett eventuellt behov av gemensamma riktlinjer för verksamheter och lokaler utanför klustret.

I motionen föreslås en utredning av riktlinjer för att Göteborgs Stads lokaler för offentliga tjänster och annan kommunalt sanktionerad verksamhet, där möjligt och lämpligt, är fria från politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler. Undantag från dessa riktlinjer ska tas fram där närvaron av denna typ av budskap och symboler bedöms vara naturliga och lämpliga.

Med hänsyn till inspel från dotterbolagen är det bolagets bedömning att det inte finns behov av särskilda riktlinjer som reglerar förekomsten av politiska, ideologiska och religiösa budskap och symboler i de lokaler/ytor man förfogar över inom klustret. Bolagen i klustret bedömer att frågan bör prövas utifrån respektive verksamhet och fall, särskilt med hänsyn till element av konstnärlig frihet. Befintliga rutiner och bestämmelser vid exempelvis uthyrning av lokaler bedöms vara tillräckliga och ändamålsenliga. Bolaget instämmer därmed i slutsatsen i motionen att en eventuell utredning om gemensamma riktlinjer bör utgå för verksamheter där så är möjligt och lämpligt, och att särskilda undantag från riktlinjen bör beaktas och tydliggöras.

Peter Grönberg, VD